

РАДІОНОВА Н. Й., д.е.н, професор,
 професор кафедри фінансів та бізнес-консалтингу,
Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ

ЗДІЙСНЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Актуальність. Стан методологічної та методичної бази аудиторських послуг визначається глибиною розробки правил та стандартів аудиторської діяльності, як зовнішніх, так і внутрішніх, етичних норм. Система організації та регулювання аудиторської діяльності регламентується законодавчими та нормативними вимогами сфери аудиторської діяльності в Україні. Стан розробки системи контролю якості, ступінь і глибина розробки механізму оцінки якості аудиторських послуг мають безпосередній вплив на формування якості аудиторських послуг, що є однією з найвагоміших конкурентних переваг у сфері аудиту. Крім того, в умовах проголошеної Україною політики євроінтеграції важливим залишається питання імплементації європейських стандартів ведення аудиторської діяльності до реалій українського аудиторського простору.

Результати дослідження. На сучасному етапі аудиторські послуги є невід’ємним елементом вітчизняного ринку і спрямовані на захист законних майнових інтересів підприємств шляхом незалежного фінансового контролю [3, с. 51]. Оскільки аудит – це вид незалежного контролю, що здійснюється суб’єктами аудиторської діяльності (САД), ефективний контроль якості надання аудиторських послуг є важливим елементом підвищення довіри користувачів (третіх осіб) до фінансової звітності перевіряемого підприємства з одного боку та до результативності роботи САД з іншої. Крім того, можна стверджувати, що стабільність та постійний розвиток як окремого підприємства, так і економіки країни загалом залежить від конкретних результатів аудиту та його якості. Оцінка якості аудиту має на меті досягнення заданих параметрів якості його елементів, окремих етапів і всього процесу загалом [4, с. 148].

Погоджуємось з Разборською О. О. та Пудкалюк Х. О., які стверджують, що якість аудиторських послуг має два аспекти:

- по-перше, якість аудиторської перевірки, при якій об’єктом забезпечення якості є незалежна перевірка фінансової звітності та системи бухгалтерського обліку;

- по-друге, якість аудиторської діяльності, при якій об’єктом забезпечення якості є робота суб’єкта аудиторської діяльності загалом [5, с. 73].

Відповідно до статті 51 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.17 р. № 2258-VIII Комітет з контролю якості аудиторських послуг забезпечує проведення перевірок суб’єктів аудиторської діяльності (САД), крім тих, які здійснюють обов’язковий аудит фінансової

звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес [2].

Основними завданнями Комітету при перевірках з контролю якості аудиторських послуг є:

а) перевірка якості аудиторських послуг щодо дотримання САД міжнародних стандартів аудиту, принципу незалежності, ефективності внутрішньої системи контролю якості аудиторських послуг, дотримання вимог Закону № 2258-VIII;

б) розроблення рекомендацій щодо усунення виявлених під час перевірки з контролю якості аудиторських послуг недоліків та порушень та запобігання їм надалі.

Обов'язковий контроль якості аудиторських послуг здійснюється щодо:

1) суб'єктів аудиторської діяльності, які надають послуги із обов'язкового аудиту фінансової звітності великих підприємств, банків, професійних учасників фондового ринку та емітентів, цінні папери яких допущені до торгів на фондових біржах або щодо цінних паперів яких здійснено публічну пропозицію, – один раз на три роки;

2) суб'єктів аудиторської діяльності, які надають послуги із обов'язкового аудиту фінансової звітності, крім зазначених у пункті 1 – один раз на шість років.

Планом-графіком проведення перевірок з контролю якості на 2022 рік передбачалось провести перевірку 52 САД, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств. з яких: 43 САД – включено в щорічний План –графік на 2022 рік за ініціативою Комітету, як підприємства, що підлягають обов'язковій перевірці та 9 САД – включено в щорічний План –графік на 2022 рік за власною ініціативою суб'єктів аудиторської діяльності [1].

Відповідно до Рекомендацій у разі виявлення в процесі перевірки недоліків інспектор Комітету оцінює значущість недоліків та класифікує значущі недоліки за такими категоріями:

1. значущі недоліки дотримання окремих вимог Закону «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»;
2. значущі недоліки системи контролю якості;
3. значущі недоліки виконання завдання.

Крім того, на 2022 рік у 18 САД було заплановано проведення відстеження обов'язкових до виконання рекомендацій (табл. 1).

Таблиця 1.

Результати відстеження виконання наданих САД за результатами перевірки обов'язкових рекомендацій та результатів їх впровадження

Результати відстеження виконання наданих САД за результатами перевірки обов'язкових рекомендацій та результатів їх впровадження	2022		2021	
	Кількість	Питома вага, %	Кількість САД	Питома вага, %
Заплановано відстежень на звітний рік	18	100	19	100
Проведено відстежень протягом року, у тому числі за результатами проведених	13	72	19	100

Результати відстеження виконання наданих САД за результатами перевірки обов'язкових рекомендацій та результатів їх впровадження	2022		2021	
	Кількість	Питома вага, %	Кількість САД	Питома вага, %
відстежень наданих:				
- позитивний висновок	13	100	16	84
- негативний висновок	-		3	16
Не проведено відстеження через дію воєнного стану	5	28	-	

Джерело: сформовано за даними [1].

Фактично протягом 2022 року Комітетом здійснено 13 відстежень виконання наданих САД за результатами перевірки з контролю якості аудиторських послуг обов'язкових рекомендацій та результатів їх впровадження. За результатами проведених відстежень усі 13 САД отримали позитивний висновок щодо виконання обов'язкових рекомендацій, що говорить про ефективність функціонування діючої системи контролю.

Висновки. Сприйняття якості аудиту є різним серед зацікавлених сторін, в залежності від мети та ступеню взаємодії з процесами надання аудиторської послуги. При цьому, жоден з факторів впливу не є домінуючим за ступенем впливу на якість аудиторської послуги. Потреба в контролі якості визначається багатьма факторами в Україні, ключовими з яких є: підвищення якості аудиту та сприяння економічному зростанню країни; відповідність міжнародній практиці та очікуванням суспільства; спрямування та допомога у подальшому розвитку аудиторської діяльності. Регулятивні вимоги на відповідність стандартам та професійна діяльність органів суспільного нагляду є важливими чинниками підвищення рівня якості аудиторських послуг в Україні.

Список використаних джерел:

1. Аналіз порушень суб'єктами аудиторської діяльності професійних вимог щодо якості аудиторських послуг за 2022 рік. рішення Ради Аудиторської палати України від 26.01.2023 (протокол № 102) URL: https://www.apu.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/6_КЯ_Аналіз-порушень_узагал.звіт-2022.pdf
2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність. Закон України № 2258-VIII від 21.12.2017 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
3. Радіонова Н. Й. Історичне становлення нормативно-правового регулювання аудиторської діяльності в Україні. XI Міжнародна наукова конференції «Наукові дослідження: парадигма інноваційного розвитку», 30 серпня 2022 року м. Прага, (Чехія). С. 50-52.
4. Radionova N., Tarasenko I., Hryhorevska O., Sayun A., Chernysh O. SCIENTIFIC APPROACHES TO THE SYSTEMATIZATION OF COST-GENERATING FACTORS IN THE COORDINATES OF ACHIEVING STRATEGIC AND TACTICAL GOALS BY AN ENTERPRISE / *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*, Том 1 № 48. – 2023. – с. 139-150
5. Разборська О. О., Пудкалюк Х. О. Якість аудиторських послуг в Україні. *Економічний аналіз*. Тернопіль, 2018. Том 28. № 4. С. 67-75.

